

Adviezen outreachende urgentiepsychiatrie voor kinderen en jongeren

In het kader van de nota [outreachende urgentiepsychiatrie bij kinderen en jongeren](#) verzamelden de Nederlandstalige participatiecoaches adviezen van jongeren, ouders en andere naasten via eigen kanalen en via cliëntorganisaties zoals Cachet vzw, Ouderspunt vzw en Similes vzw. Bepaalde adviezen werden gericht verzameld in het kader van urgentie, andere adviezen werd in het kader van andere dossiers verzameld, maar zijn ook relevant voor de ontwikkelingen rond urgentie. Hieronder bieden we een overzicht.

1. Adviezen jongeren en jongvolwassenen via Cachet vzw i.s.m. Ligant

Samenvatting van ontmoetingsavonden op 3 juli 2025 en 8 januari 2026 specifiek in het kader van outreachende urgentiepsychiatrie voor kinderen en jongeren. Voor meer informatie en de volledige verslagen kan je terecht bij kris.clijsters@cachetvzw.be.

Wat hebben jongeren nodig tijdens urgentie:

- Elke jongere is anders en haalt andere zaken aan. Hierop inspelen vraagt maatwerk.
- Informatie op maat rond wat er gebeurt; duidelijkheid en transparantie
- Nabijheid (zonder te aanwezig te zijn), betrokkenheid, empathie, acceptatie/"tolerantie" (NIET afstandelijk reageren)
- Veiligheid
- Een duidelijk aanspreekpunt, geen groep mensen
- Rust, geen chaos, weinig prikkels maar geen onderprikkeling
- Afleiding (muziek, slaap, dieren verzorgen...)
- Informatie op maat rond wat er gebeurt; duidelijkheid, transparantie en voorspelbaarheid
- Gehoord worden, een luisterend oor
- Een plan, richting
- (relatieve) anonimiteit en vertrouwelijkheid (bijv. ziektebriefje werkgever)
- Gevoel van eigenaarschap en controle; laat jongeren participeren aan hun traject in de mate van het mogelijke. Biedt keuzes en opties waar mogelijk. Biedt ook de mogelijkheid om niet zelf te moeten kiezen. Wees innovatief in participatiemogelijkheden. Blijf te allen tijde informeren.

Wie hebben jongeren nodig in een dergelijke situatie?

- Ook hier is het opnieuw maatwerk. Bespreek dit met de jongere.
- Sommige jongeren willen nabijheid van een gekende hulpverlener, iemand vertrouwd die het verhaal kent (bv. uit een vorig crisistraject, de huisarts, de eigen psycholoog), voor andere is het oké om een nieuwe hulpverlener te betrekken.
- Sommige jongeren willen nabijheid van een contextfiguur of contextfiguren (vb. ouders, goede vrienden), andere willen dit absoluut niet.
- Sommige jongeren geven aan in urgentie bij voorkeur niet door mannelijke hulpverleners geholpen te worden.

- Jongeren geven aan dat vooral de houding van de betrokkenen van belang is. Het is belangrijk dat betrokkenen hen rustig en met respect benaderen. Ze willen ook geïnformeerd worden over de rol van de betrokken personen.
- Zorg dat hulpverlening en politie gevormd zijn in trauma-sensitief werken. Kleine handelingen (bv. aanraking, manier van aanspreken) kunnen in situaties van urgentie grote verschillen teweegbrengen, zowel positief als negatief.
- Betrekken van ervaringsdeskundigen kan helpend zijn voor sommige jongeren.

Waar willen jongeren in urgentie op zo'n moment naartoe (gebracht worden)?

- Een plek met een zachtaardig, vriendelijk, huiselijk interieur (bv. geen felle lichten)
- NIET klinisch, NIET te isolatie-achtig, NIET zoals een politiecel, want dit voelt onveilig. Sommige jongeren geven aan dat een verblijf op een niet-klinische setting helpend kan zijn (op een zorgboerderij, in de natuur, ...)
- Sommige
- Veilige manieren om de ruimte aan te passen (mogelijkheid om lichten, achtergrondgeluid, temperatuur te regelen)
- Mogelijkheden tot "self-soothing" gedrag en mogelijkheden om zelf prikkels op te kunnen zoeken (comfortroom)
- Sommige jongeren kunnen op deze plek nood hebben aan de aanwezigheid/nabijheid van een persoon. Sommige jongeren willen absoluut niet alleen zijn, maar willen ook niet te veel personen in de buurt.
- Idee: Zorgcentrum na psychische crisis (naar analogie van zorgcentrum na seksueel geweld)

Wat helpt niet volgens jongeren?

- Foute houding van betrokkenen; jongeren als een 'crimineel', 'alien' of 'klein kind' behandelen; geruststellen met foute informatie
- Voor sommige jongeren helpt het niet om alleen te zijn
- Voor sommige jongeren helpt het niet om familie te betrekken
- Jongeren geven aan dat het gebruik van zwaailichten of hulpverleners is uniform niet helpend zijn.
- Jongeren geven aan dat het feit dat er geen geschikte vervolghulp is niet helpend is.
- Dwang. Ga ZEER voorzichtig en beperkt om met dwang (isolatie, medicatie). Zo min en zo kort mogelijk. Isolatie kan zorgen voor onrust en weerstand.

Hoe kijken jongeren naar nazorg?

- Op maat van de cliënt, in afstemming te bepalen. Respecteer hierbij het tempo van de cliënt. (Opname, ambulante hulp, mobiel team, ...)
- Nazorg kan ook niet-therapeutisch (bv. een vertrouwenspersoon die ondersteunt en een oogje in het zeil houdt mét korte lijn naar hulpverlening)
- Follow-up is belangrijk. Bouw veiligheidsmechanisme is, blijf bereikbaar
- Sommige jongeren geven aan om als hulpverlening niet te snel te gaan. Eerst reguleren en tot rust komen, daarna werken aan de situatie.

2. Adviezen jongeren en jongvolwassenen via de participatiecoaches

Samenvatting van interviews door de participatiecoaches in kader van proeftuin complexe crisis/crisisopschaling WINGG-RADAR in 2024. 7 jongeren (specifieke doelgroep: jongeren die verblijven in veilig verblijf of MFC GES-voorziening) vertellen over wat hen heeft geholpen of net niet heeft geholpen in crisissituaties.

- Het begrip crisis is niet duidelijk voor sommige jongeren. Alle bevraagde jongeren linken crisis vooral aan fysieke agressie. Andere noodsituaties worden niet als crisis omschreven door jongeren. Informeer als hulpverlener de kinderen en jongeren waarom een situatie als crisis wordt ingeschat.
- Zorg dat een crisis voorbereid is, maak een crisisplan waar kinderen en jongeren inspraak in hebben. Dit crisisplan is best individueel/op maat en wordt regelmatig geüpdatet.
- Zorg in de mate van het mogelijke voor keuzemogelijkheden tijdens het crisistraject. Ook beperkte keuzemogelijkheden worden geapprecieerd door de bevraagde jongeren.
- Aanwezigheid van vertrouwenspersonen in crisismomenten is voor de meeste jongeren een grote hulp. Laat kinderen en jongeren zo snel mogelijk een vertrouwenspersoon aanduiden.
- In residentiële setting: Heb aandacht voor de groep als geheel. Uit de getuigenissen van de jongeren blijkt dat crisis van een andere jongere ook grote impact heeft op hen. Ga in gesprek, vraag naar de noden.

Samenvatting van de beleidsaanbevelingen van Esperto YUNECO rond de pré-urgentie teams in Vlaams Brabant door 4 jonge ervaringsdeskundigen, begeleid door de procesbegeleider van Esperto. Meer info en volledig verslag te verkrijgen bij nina.sitskoorn@yuneco.be en charlote.nys@yuneco.be.

- De jongeren geven aan dat er een duidelijke nood bestaat aan (pré-)urgentieteams. Vooral proactieve opvolging wordt als essentieel gezien.
- De jongeren geven vaak negatieve ervaringen aan met 'gewone' spoeddiensten: jongeren worden meestal als 'net niet ernstig genoeg' beoordeeld voor opname, hebben wel nood aan dringende hulp en worden toch naar huis gestuurd.
- Zorg voor bereikbaarheid buiten kantooruren. Volgens de jongeren doen crisissen zich vaak voor in avonden, weekends en schoolvakanties. Indien het nummer dan niet bereikbaar is, vragen zij minstens duidelijke afstemming en garanties dat er tijdens vakantieperiodes altijd iemand beschikbaar is.
- Heb aandacht voor de inhoud van het automatisch antwoord als de lijn niet beschikbaar is.
- Er zijn ook praktische bezorgdheden: Wie kan aanmelden? Hulpverlener, patiënt, familie? Is dat een nummer dat al gekend is bij de hulpverlening? Gaat het nummer breed gedeeld worden? Als het een bijkomend nummer is, gaat dit nog overzichtelijk zijn voor spoeddiensten, hulpverleners en werkveld? De jongeren vragen zich af of er niet één noodnummer kan zijn voor psychische crisissen. Of één punt waar er naar gebeld kan worden en dan doorschakelen?

3. Adviezen ouders via Ouderspunt vzw

Samenvatting van aandachtspunten van Ouderspunt vzw vanuit eerdere gesprekken en getuigenissen, vanuit de adviezen van ouders rond crisishulp en rond tussenkomsten van politie, én uit de bestaande adviesbundels. Alle adviesbundels van Ouderspunt zijn te vinden op: <https://www.ouderspunt.be/adviesbundels>. Meer info via ingrid@ouderspunt.be.

- Beluister altijd het verhaal van ouders, zeker bij acute crisis of tussenkomsten die via derden opgelegd worden.
- Ga discreet om met informatie. Betrek ouders en/of andere belangrijke contextfiguren bij het delen van informatie met derden (bv. scholen).
- Ga discreet om met politionele interventies (bv. niet op school), niet onverwacht, niet in uniform. Ouderspunt haalt positieve ervaringen aan met gespecialiseerde jeugdteams van de politie.
- Heb als hulpverleners voldoende aandacht voor de positie van ouders, benader hen met respect, informeer hen, betrek hen in het traject, bied ondersteuning (bv. in het leren omgaan met de problematiek, verwijs eventueel warm door naar lotgenotencontact).
- Biedt voor jongeren indien mogelijk schoolopvolging aan, via Bednet of andere digitale mogelijkheden, zodat dit niet te zwaar op de achtergrond geraakt.

4. Adviezen naasten via Similes vzw

Aanbevelingen van familievertegenwoordigers met betrekking tot de betrokkenheid van ouders en naasten bij minderjarigen in zorg en crisissituaties vanuit Similes. Specifiek bevestigd in het kader van de nota voor kinderen en jongeren. Meer info bij info@similes.be.

- In grote lijnen sluiten de richtlijnen voor minderjarigen aan bij deze voor volwassenen, met aandacht voor de specifieke context van kinderen en jongeren (Zie officiële aanbevelingsbrief van Similes vzw uit 2024 in het kader van de projectoproep rond urgentie. Officiële brief en meer informatie te verkrijgen via info@similes.be)
 - Maak aanmelding bij het triagepunt mogelijk voor familie en naasten
 - Familie en naasten zijn zeer belangrijke actoren die betrokken zijn en bijgevolg moeten kunnen deelnemen aan het overleg over de zorg
 - Consulteer de familie bij het maken van de inschatting of de klinische observatie wel/niet verlengd moet worden.
 - Een maximaal beveiligde plek kan crisisversterkend werken. Creëer een plek waar de cliënt tot rust kan komen. Aanwezigheid van familie via rooming-in is daarbij zeker het overwegen waard.
 - Best wordt de crisiskaart in samenspraak met de cliënt en de familie opgemaakt, indien mogelijk tijdens een stabiele periode. Stimuleer hulpdiensten (politie, ambulanciers,...) om te vragen naar de crisiskaart.
 - Betrek familie-ervaringsdeskundigen in de stuurgroep en werkgroepen van dit project.

- Er kan overwogen worden om een centrale, geactualiseerde lijst op te stellen van beschikbare initiatieven voor lotgenotencontact, zodat individuele organisaties deze informatie niet telkens afzonderlijk hoeven te verzamelen.
- Ouders en opvoedingsverantwoordelijken vormen een belangrijke bron van informatie over het kind of de jongere. Het is aangewezen om hun rol als kennisdrager expliciet te erkennen en te benutten binnen het hulpverleningsproces.
- Het principe van dialoog (samenwerking tussen cliënt, naasten en hulpverleners) verdient een duidelijke plaats binnen de richtlijnen en kan explicieter benoemd worden als werkingskader.
- Bij minderjarigen geldt een specifieke invulling van het beroepsgeheim. Gezien de ouderlijke verantwoordelijkheid tot aan de meerderjarigheid, is het aangewezen om ouders minstens op hoofdlijnen te informeren over de situatie van hun kind, met respect voor de rechten en de positie van de jongere.
- Wanneer ouders optreden als mantelzorgers, vervullen zij de rol van informele zorgverleners. Het is belangrijk dat zij als dusdanig erkend en betrokken worden, en dat men nagaat of zij zichzelf bewust zijn van deze rol.
- Indien jongeren in een crisissituatie aangeven geen familie te willen betrekken, is het aangewezen om dit verder te verkennen: wat zijn de onderliggende redenen, en onder welke voorwaarden kan betrokkenheid van naasten eventueel alsnog plaatsvinden.
- Er dient ruimte te zijn om de beleving van naasten tijdens een crisis of opname te benoemen. Diverse emoties, zoals schuldgevoelens of machteloosheid, kunnen voorkomen. Het expliciet erkennen hiervan stelt hulpverleners in staat om hier gepast op in te spelen en ondersteuning te bieden.

Daarnaast maakte Similes ook werk van een gids 'Samen sterk in crisis'. In de gids gaan ze in op volgende zaken:

- Hoe familie kan helpen bij het voorkomen van een crisis
- Hoe familie kan helpen bij het doorstaan van een crisis
- Hoe familie kan helpen bij het herstellen van een crisis
- Hindernissen bij familie in de hulpverlening
- 10 aanbevelingen voor een betere familiebetrokkenheid
 - Werk aan beleid
 - Laat familie ook aanmelden
 - Laat familie aanwezig zijn
 - Bevraag familie
 - Wees bezorgd om familie
 - Versterk de kracht van familie
 - Zet familie mee aan tafel en creëer een warme, veilige omgeving
 - Geef familie een actieve rol
 - Gebruik tools
 - Laat je inspireren

De volledige gids met de toelichting bij elk onderdeel en elke aanbeveling vind je hier: https://nl.similes.be/files/documenten/Gids_SamenSterkInCrisis_Similes.pdf

Extra literatuur

- Artikel centrum voor cliëntervaring NL: Goede zorg bij crisis: Het belang van contact. <https://centrumvoorclientervaringen.nl/wp-content/uploads/2023/11/Rapport-def.pdf>
- Jones et al. (2022). Youths' and Young Adults' Experiences of Police Involvement During Initiation of Involuntary Psychiatric Holds and Transport. *Psychiatric Services*
- Cardona et al. (2023). Review: Systematic review and metasynthesis of qualitative literature on young people's experiences of going to A&E/emergency departments for mental healthsupport. *Child Adolescent Mental Health* <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/10179270/1/Cadorna%20et%20al%202023.pdf>
- Wood et al. (2025). Realist review protocol for understanding young people's experiences of engaging with police-mental health practitioner collaboration in emergency responses to mental health crises. *Systematic Reviews*
- Maria Liegghio & Prableen Jaswal (2015). Police Encounters in Child and Youth Mental Health: Could Stigma Informed Crisis Intervention Training (CIT) for Parents Help? *Journal of Social Work Practice*
- Byrne et al. (2021). A Qualitative Account of Young People's Experiences Seeking Care from Emergency Departments for Self-Harm. *Int. J. Environmental Research and Public Health*
- Rice et al. (2021). In their voices: Experiences of adolescents during involuntary psychiatric hospitalization. *Children and Youth Services Review*